

Вшанували пращурів

Василь Галатенко
Андрій Куліковський

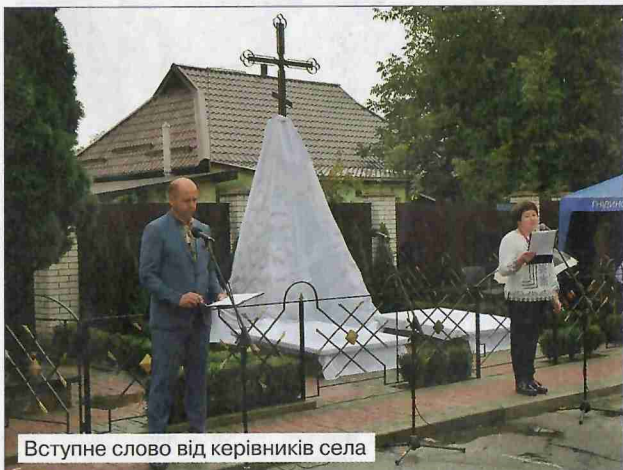
Одразу зауважимо, що подія ця не вчорашнього дня. Чимало односельців про неї вже знає. Але хочеться, щоб знали всі. Бо належить вона до царини історичної родової пам'яті, присутність якої застерігає кожного з нас від перетворення на манкурта-перекотиполе. Це у вузькому значенні. А в широкому – робить із народонаселення свідому націю. Яку подію маємо на увазі? Побудову та відкриття пам'ятника гнідинцям, що брали участь у Першій світовій війні.



Обряд перепоховання

Все почалося з кількох імен, знайдених Андрієм Едуардовичем Куліковським серед архівних «нетрів». Коли ж пошуки було активізовано й розширено, то з'ясувалося, що до тогочасної російської армії із Гнідина мобілізували щонайменше 188 чоловіків! Автор цих рядків оприлюднив їхні імена на своїй сторінці в мережі Фейсбук і запропонував для увіковічення пам'яті про них збудувати громадою в селі монумент. Ідею дружно підтримали, що дозволило розпочати втілення задуму в життя. Для цього негайно відновили роботу організаційного комітету Громадської ініціативи «Повернемо забуті імена», у якому об'єдналися Василь Іванович Галатенко (голова), Ніна Григорівна Кудько, Андрій Едуардович Куліковський, Микола Іванович Соколов, Василь Іванович Онищенко, Євген

Степанович Царук, Наталія Степанівна Кудько та Любов Петрівна Гусак.



Вступне слово від керівників села

Доки архітектор Євген Степанович Царук розробляв проєкт пам'ятника, розпочався збір добровільних пожертвувань на його спорудження. Одразу зазначимо, що загалом грошові внески зробили 112 благодійників! Один із благодійників був, так би мовити, колективним – «Спілка ветеранів-керівників Дарницького району» на чолі з Миколою Григоровичем Гузенком. Від них у громадську скарбничку сумарно надійшло 83 400 грн! Та 49 000 грн додала Гнідинська сільська рада. Допомогла безкоштовно ма-



Пам'ятник відкрили

теріалами та послугами й чимала когорта добродіїв-меценатів, а саме: фермер Вацлав Францович Мединський, президент Промислово-будівельної групи «Ковальська» Олександр Сергійович Пилипенко, голова правління ПрАТ «Агробудмеханізація» Володимир Ілліч Шалімов, місцеві підприємці Ігор Вікторович Носко, Валентин Валентинович Бондаренко, Юрій Анатолійович Набоченко, В'ячеслав Володимирович Скоробагатий, Володимир Григорович Маринченко, Анатолій Федосійович Шевченко, Віктор Броніславович Бернадський та Надія Григорівна

Боса. Над озелененням території пам'ятника та її благоустроєм невтомно працювала Любов Петрівна Гусак. До зведення пам'ятника доклали свої зусилля (у тій чи іншій формі) Василь Іванович Онищенко, Микола Іванович Соколов, В'ячеслав Якович Галатенко, Олександр Олександрович Кияшко, Віктор Анатолійович Білоїван, Микола Олександрович Гриб, Микола Васильович Третяк, Віктор Михайлович Скоробагатий, Микола

Михайлович Косовець, Сергій Григорович Білокриницький, Сергій Володимирович Набоченко, Андрій Федорович Рой, Валерій Валентинович Глібок, Назар Борисович Скрытський, Сергій Леонідович Осипенко, Віталій Олександрович Коваленко, Павло Андрійович Ремень, Анатолій Васильович Авраменко, Василь Федорович Яровенко, Микола Григорович Чепурко, Віктор Ростиславович Рудик, Володимир Федорович Пегета, Роман Романович Клипко, Микола Іванович Середя та Галина Андріївна Шевченко.

Але це ми вже трішки забігли наперед. Тож повернімося й пригадаймо, що 19 липня настоятель місцевого Свято-Миколаївського храму отець Михайл освятив місце під майбутній пам'ятник. Обираючи його, гнідинський сільський голова Олександр Йосипович Лазаренко та члени оргкомітету зважили на те, що Перша та Друга світові війни – дві трагічні сторінки однієї умовної лінії часу, то ж і символи, які їх уособлюють, мають розташовуватись поруч, щоб не порушувати просторове уявлення про цілісний хід історичного процесу. Через цей зійшлися на думці, що нехай пам'ятник постане праворуч від сільського Меморіалу жертвам Другої світової війни, де є відповідний клаптик громадської території. Зазначимо, що саме звідси, з головного сільського майдану, який нині іменується Майданом Соборності України, наші односельці понад сто років тому вирушали на ту, Велику, війну, отримавши від тодішнього настоятеля місцевої церкви отця Павла Ніфонтова Боже благословіння.

...Зведення пам'ятника розпочалося 10 серпня. На цей час до нього уже були готові усі гранітні елементи, які високоякісно виготовили в майстерні Артема Степановича Немни, що в Коростишеві. Із невеличкими перервами будівництво тривало понад місяць і завершилося 15 вересня 2020 року. Отак спільними зусиллями багатьох небайдужих людей та завдяки працюючим рукам Івана Семеновича Плевако, Валерія Володимировича Верзуна, Миколи Миколайовича Білана, Олега Вікторовича Волошина та Віталія Миколайовича Білана із будівельної бригади Олега Стефановича Саламахи і постав у Гнідині пам'ятник односельцям, для яких та далека війна була чужою, але вони з честю виконали свій солдатський обов'язок!

...Попри набридливий дощ, який то стихав, а то припускав з новою силою, на головному гнідинському майдані 27 вересня 2020 року чітко об 11 годині розпочався мітинг-реквієм із промовистою назвою «Ніколи знову!». Приурочений він був двом знаковим подіям – перепохованню останків невідомого солдата, який загинув у вересні 1941 року неподалік Гнідина, та відкриттю пам'ятника односельцям, які брали участь у Першій світовій або Великій війні.

Нагадаю, що прах воїна Червоної армії знайшли цьогорічною весною на східній околиці Гнідина, на «горі». На місце його поховання вказали Віра Іванівна Лукашенко та Микола Сергійович Білоїван. Розкопки 28



Квіти від сільської ради

березня 2020 року провели Андрій Едуардович Куліковський та Дмитро Євгенійович Берлін за участі Олександра Йосиповича Лазаренка, Миколи Максимовича Онищенко та автора цих рядків.

Обряд перепоховання здійснив настоятель Гнідинського Свято-Миколаївського храму Православної церкви України отець Михайл. А допомагали йому Микола Максимович Онищенко, Сергій Григорович Суржик, Андрій Едуардович Куліковський, Дмитро Євгенійович Берлін та Василь Іванович Онищенко. Віддаючи належні військовій почесності останкам загиблого, група солдатів почесної варті військової частини № 2215 салютувала трьома рушничними залпами.



Іван Володимирович Недогібченко

Зазначимо, що на урочисто-жалобне дійство, яке проходило за сценарієм, створеним Ніною Григорівною Кудько, зійшло чимало людей. Їх не злякав ні неприємний дощ, ні клятий коронавірус. Ведучими того дня були Гнідинський сільський голова Олександр Йосипович Лазаренко та секретар сільської ради Валентина Михайлівна Норець. У ролі ж самодіяльних акторів-читців виступили вчителі Гнідинської ЗОШ I-III сту-



Микола Максимович Онищенко

пенів імені Петра Яцика, а саме: Кудько Тарас Сергійович, Кудько Валентина Анатоліївна, Кудько Андрій Олександрович, Глухенька Олена Валеріївна, Клименко Любов Анатоліївна, Корбут Олена Валентинівна, Яременко В'ячеслав Віталійович, Яременко Валентина Михайлівна, Давидов Олександр Сергійович, Поділа Альбіна Антано, Білокриницька Вікторія Ігорівна, Палаус Тетяна Анатоліївна та Нагорна Олена Михайлівна. Їхне художнє слово доповнили чудовими піснями жінки з вокального ансамблю «Родина» під орудою Віталія Вікторовича Сахацького та знаний в Україні вітальним словом до односельців звернувся Микола Максимович Онищенко та Галина Онокентівна Макаренко.

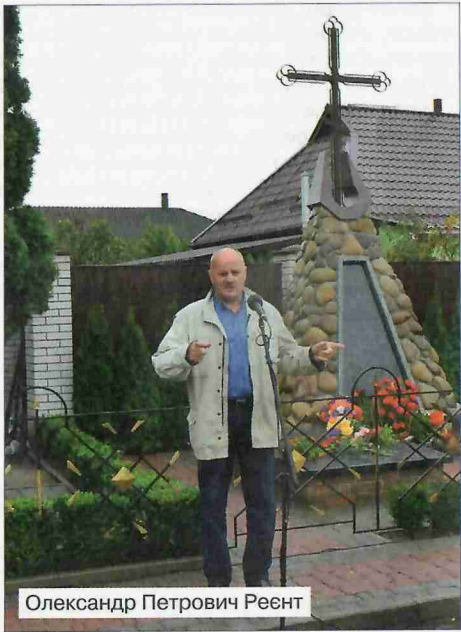
Мешканець же села Мотижин, що в Марківському районі, Микола Іванович Білик до сліз зворушив усіх присутніх, передавши до місцевого шкільного музею Народної пам'яті дві родинні реліквії – «похоронку» на свого діда Платона Григоровича Білика, що загинув у роки Великої війни, та його солдатську фляжку.

А ось внуки Лазаря Васильовича Шевченка – Олена Сергіївна Зарицька та Олександр Сергійович Гаврилов – передали до шкільної бібліотеки книгу про свою маму Богуславу Лазарівну Гаврилову.



Микола Іванович Білик

Завітали до Гнідина й інші шановні гості. Із Борисполя прибув заступник голови Бориспільської районної ради Іван Володимирович Недогібченко, а зі столиці – солідна делегація науковців (доктор історичних наук, професор Олександр Євгенович Лисенко, кандидати історичних наук, старші наукові співробітники Володимир Іванович Мілько та Валентина Віталіївна Шевченко, бухгалтер НСКУ Лалі Абесаламівна Гриценко) на чолі з головою Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондентом НАН України, доктором історичних наук, професором Олександром Петровичем Реєнтом. Усі вони щиро вітали Гнідинську громаду з побудовою оригінального пам'ятника. А пан Олександр Реєнт ще й передав місцевій школі бібліотеч-



Олександр Петрович Реєнт

ку історичної літератури, нагородив активних учасників побудови пам'ятника відзнаками НСКУ та безпосередньо долучився до церемонії відкриття пам'ятника. Цю почесну місію він виконав разом із праправнуком повного георгіївського кавалера Дмитра Івановича Онищенка Захаром Ярохном, праправнучою кавалера двох георгіївських хрестів Дмитра Максимовича Придиби Валерією Набоченко, автором проєкту пам'ятника Євгеном Степановичем Царуком, керівником будівельних робіт Олегом Стефановичем Саламахою та активним учасником реалізації проєкту Миколою Івановичем Соколовим.

Отож, шановні односельці, відтепер на чотирьох гранітних плитах пам'ятника ви можете прочитати імена своїх пращурів, які брали участь у Великій війні 1914-1918 років. Ось вони:

1. Білоїван Григорій Павлович
2. Білоїван Дмитро Антонович
3. Білоїван Йона Лукич
4. Білоїван Мелетій Олександрович
5. Білоїван Пантелеймон Павлович
6. Білоїван Пархім Митрофанович
7. Білоїван Пилип Степанович
8. Білоїван Сакій Антонович
9. Білоїван Устим Власович
10. Білоїван Хома Лукич
11. Борисенко Володимир Ничипорович
12. Борисенко Захарко Панасович
13. Борисенко Купрій Тимофійович
14. Борисенко Лазар Панасович
15. Борисенко Мина Павлович
16. Борисенко Ніл Павлович
17. Борисенко Оврам Панасович
18. Борисенко Петро Тимофійович
19. Борисенко Яків Антонович
20. Борисенко Яків Ничипорович
21. Босий Андрій Сидорович
22. Босий Василь Олексійович
23. Босий Василь Прохорович
24. Босий Григорій Олексійович
25. Босий Гурій Пилипович
26. Босий Дмитро Корнійович
27. Босий Сергій Трохимович
28. Босий Федір Пилипович
29. Босий Федот Васильович
30. Буркацький Григорій Арсенович
31. Ващенко Каленик Павлович
32. Галатенко Артем Андрійович
33. Галатенко Гнат Семенович
34. Галатенко Дмитро Оврамович
35. Галатенко Євмен Максимович
36. Галатенко Йона Омельович
37. Галатенко Корній Андрійович
38. Галатенко Купрій Назарович
39. Галатенко Купрій Сакійович
40. Галатенко Лук'ян Семенович
41. Галатенко Максим Романович
42. Галатенко Мусій Михайлович
43. Галатенко Ничипір Андрійович
44. Галатенко Оникій Омельович
45. Галатенко Павло Васильович
46. Галатенко Самсон Нестерович
47. Галатенко Семен Григорович
48. Галатенко Тит Андрійович
49. Галатенко Федось Максимович
50. Галатенко Федось Семенович
51. Галатенко Харитон Прокопович
52. Галатенко Хома Григорович
53. Гелевешко Дмитро Гнатович
54. Гелевешко Митрофан Хомич
55. Гелевешко Степан Савич
56. Горбач Арсен Іванович
57. Гусак Микита Остапович
58. Гусак Понтій Юхимович
59. Дзюба Михайло Степанович
60. Дзюба Полікарп Іванович
61. Дзюба Федот Іванович
62. Залозний Лук'ян Денисович
63. Клименко Григорій Гнатович
64. Клименко Давид Михайлович
65. Клименко Федось Кирилович
66. Кошарний Гордій Андрійович
67. Кошарний Лазар Гаврилович
68. Кошарний Михайло Антонович
69. Кошарний Петро Антонович
70. Кошарний Семен Антонович
71. Кошарний Семен Матвійович
72. Кошарний Федот Антонович
73. Кошарний Харитон Федорович
74. Кравченко Петро Павлович
75. Кравченко Хот Павлович
76. Криницький Тихін Григорович
77. Кудько Борис Лукич
78. Кудько Гнат Панасович
79. Кудько Євген Арсенович
80. Кудько Купрій Андрійович
81. Кудько Логвин Панасович
82. Кудько Лук'ян Максимович
83. Кудько Микола Петрович
84. Кудько Онопрій Петрович
85. Кудько Потап Левкович
86. Кудько Семен Андрійович
87. Кудько Сидір Петрович
88. Кудько Уліян Антонович
89. Кудько Федір Матвійович
90. Ладоня Дорош Климович
91. Лазаренко Йосип Йосипович
92. Лазаренко Клим Пархомович
93. Лазаренко Купрій Кузьмич
94. Лазаренко Макар Іванович
95. Лазаренко Микита Йосипович
96. Лазаренко Михайло Кузьмич
97. Лазаренко Мусій Мусійович
98. Маринченко Андріян Андрійович
99. Маринченко Григорій Андрійович
100. Маринченко Іван Іванович
101. Маринченко Костянтин Петрович
102. Маринченко Кузьма Олександрович
103. Маринченко Макар Васильович
104. Маринченко Микита Степанович
105. Маринченко Нестор Потапович
106. Маринченко Никон Степанович
107. Маринченко Ничипір Минович
108. Маринченко Овсій Петрович
109. Маринченко Сава Петрович

110. Маринченко Самійло Олександрович
111. Маринченко Семен Арсенович
112. Маринченко Сила Павлович
113. Маринченко Федось Павлович
114. Маринченко Юхим Іванович
115. Маринченко Юхим Омелянович
116. Маринченко Яків Андрійович
117. Набоченко Василь Сергійович
118. Набоченко Павло Сергійович
119. Набоченко Федот Сергійович
120. Омельченко Григорій Денисович
121. Омельченко Захарко Петрович
122. Омельченко Левко Михайлович
123. Омельченко Мина Дмитрович
124. Омельченко Сава Денисович
125. Омельченко Сидір Дмитрович
126. Онищенко Архип Левкович
127. Онищенко Василь Якович
128. Онищенко Денис Степанович
129. Онищенко Дмитро Іванович
130. Онищенко Євтух Данилович
131. Онищенко Захарко Якович
132. Онищенко Іван Панасович
133. Онищенко Корній Трохимович
134. Онищенко Купрій Якович
135. Онищенко Оврам Панасович
136. Онищенко Петро Омелянович
137. Онищенко Федір Омелянович
138. Півторацький Каленик Пилипович
139. Півторацький Карпо Пилипович
140. Півторацький Степан Юхимович
141. Півторацький Юхим Григорович
142. Півторацький Яків Юхимович
143. Попенко Микита Кирилович
144. Попенко Олексій Ілліч
145. Попенко Сергій Лукич
146. Попенко Тодось Кирилович
147. Придиба Віктор Савич
148. Придиба Григорій Панасович
149. Придиба Дмитро Максимович
150. Придиба Остап Олексійович
151. Придиба Роман Олексійович
152. Придиба Федір Олексійович
153. Рой Андрон Михайлович
154. Рой Дорош Михайлович
155. Рой Лавро Андрійович
156. Рой Панас Романович
157. Рой Роман Трохимович
158. Рой Трохим Романович
159. Рой Фавст Павлович
160. Ромась Віктор Григорович
161. Ромась Мирон Дорошович
162. Ромась Панас Купрійович
163. Ромась Тиміш Григорович
164. Ромась Уліян Дорошович
165. Салівон Григорій Макарович
166. Салівон Купрій Михайлович
167. Салівон Логвин Михайлович
168. Салівон Мина Кіндратович
169. Салівон Мусій Михайлович
170. Семенко Мусій Євдокимович
171. Середа Григорій Євтухович
172. Середа Яків Євтухович
173. Ситник Яким Дмитрович
174. Туренко Захарко Михайлович
175. Циганок Демид
176. Циганок Євмен Олександрович
177. Циганок Михайло Олександрович
178. Циганок Фока Іванович
179. Черняхівський Володимир Григорович
180. Черняхівський Захарко Остапович
181. Черняхівський Павло Григорович
182. Черняхівський Семен Остапович
183. Шевченко Петро Євтухович
184. Шевченко Петро Миколайович
185. Шевченко Федот Олексійович
186. Шкара Остап Трихонич
187. Яременко Пилип Прокопович
188. Яременко Сергій Сакійович

Ми не наполягаємо на тому, що цей почесний реєстр є вичерпним. Можливо, в майбутньому нам (або комусь іншому) пощастить відшукати імена інших учасників Великої війни. При цьому важливо, щоб і їм теж була віддана належна шана!

Не можемо, на жаль, гарантувати й досконалість списку односельців, нагороджених найвищою тогочасною солдатською нагородою – Георгіївським хрестом. Та все ж наспілимося сьогодні його оприлюднити.



Нагорода сільському голові від Співки краєзнавців України



Отже, повним Георгіївським кавалером повернувся з Першої світової **Дмитро Іванович Онщенко**. Мав він звання старшо-



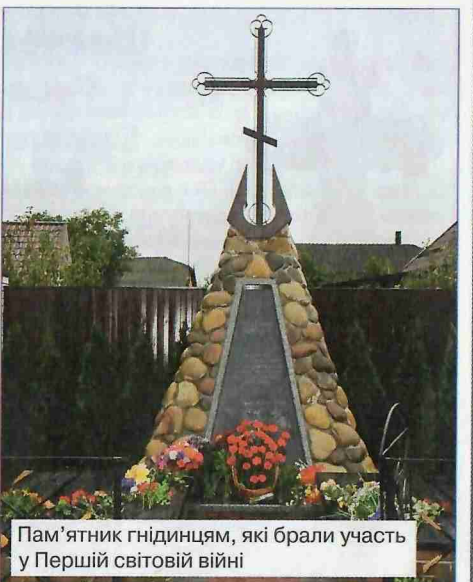
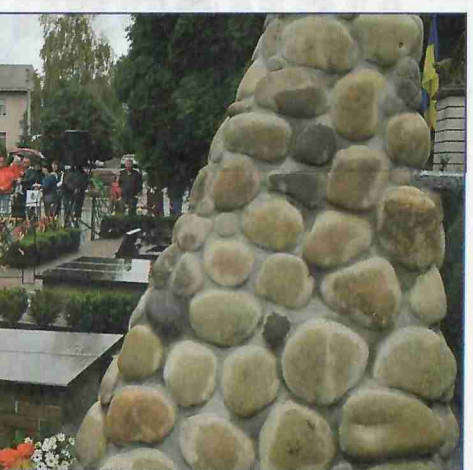
Олена Сергіївна Зарицька передає книгу в шкільний музей

го унтер-офіцера, а на гімнастерці – чотири Георгіївський хрести та дві медалі.

Двома Георгіївськими хрестами (III та IV ступенів) був нагороджений молодший унтер-офіцер **Дмитро Максимович Придиба**.

Одного Георгіївського хреста були удостоєні рядовий **Мина Павлович Борисенко**, рядовий **Василь Олексійович Босий**, єфрейтор **Семен Матвійович Кошарний**, бомбардир **Микола Петрович Кудько**, рядовий **Маринченко Сила Петрович**, рядовий **Захарко Якович Онищенко**, рядовий **Купрій Якович Онищенко**, бомбардир-навідник **Карпо Пилипович Півторацький**, молодший фейерверкер **Роман Олексійович Придиба**, рядовий **Григорій Євтухович Середа**.

Панове, якщо в цих списках ви знайшли своїх родичів, то, будь ласка, спробуйте знайти і їхні фотографії. Звичайно, краще у військових одностроях, але можна і в цивільному вбранні. Передайте знайдені світліни до редакції «Срібної підкови». Для чого? Просто організаційний комітет Громадської ініціативи «Повернемо забуті імена» хоче, окрім пам'ятника, створити ще й фотогалерею учасників Першої світової війни. Допоможіть нам у цьому.



Пам'ятник гнідинцям, які брали участь у Першій світової війні